

Gemensamma projekt för havs- baserad vindkraft

Så kan tillståndsprocessen underlättas

Energimyndighetens publikationer kan laddas ner
eller beställas via energimyndigheten.se

Statens energimyndighet januari 2025

ER 2025:04

ISSN 1403-1892

ISBN (pdf) 978-91-7993-217-6

Grafisk form: Energimyndigheten (omslag), Arkitektkopia AB (inlaga)

Förord

Förnybartdirektivet möjliggör för medlemsländerna i EU att samarbeta i gemensamma projekt för förnybar energi. Beroende på hur länderna investerar och avtalar med varandra kan de både statistiskt och fysiskt fördela den förnybara energin som utvinns i projektet mellan varandra. På så sätt kan medlemsländerna bidra till unionsmålet om förnybar energi på ett mer kostnadseffektivt sätt.

Energimyndigheten har fått i uppdrag av regeringen att ta fram underlag för genomförande av delar av det reviderade direktivet om förnybar energi (KN2024/01377). Den här rapporten utgör punkt tre i uppdraget som handlar om att lämna underlag för hur tillståndsgivningen för gemensamma projekt för havsbaserad förnybar energi kan underlättas enligt artikel 9.7a.

För att underlätta tillståndprocessen för gemensamma projekt föreslår Energimyndigheten att det inrättas en kontaktpunkt och hänvisar även till Utredningen om havsbaserad vindkraft (KN2023:01). Därtill utgör rapporten i sig en viktig kunskapssammanställning som ger insyn i hur gemensamma projekt kan fungera med både exempel på befintliga projekt, finansieringsmöjligheter och en processbeskrivning.

Vi vill passa på att tacka för de synpunkter som lämnats av Havs- och Vattenmyndigheten, Svenska Kraftnät, Elmarknadsinspektionen och Svensk Vindenergi.

Fredrik Svartengren

Enhetschef elproduktion och samhälle

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
1.1 Uppdraget	4
1.2 Behovet av gemensamma projekt	5
1.3 Tidigare analys av genomförande	6
1.4 Metod och syfte	6
1.5 Avgränsningar	7
1.6 Inhämtade synpunkter	7
2 Förnybartdirektivets samarbetsmekanismer	8
2.1 Statistiska överföringar	8
2.2 Gemensamma projekt mellan medlemsstater	8
2.3 Gemensamma projekt mellan medlemsstater och tredjeländer	9
2.4 Gemensamma stödsystem	9
3 Plattformer för gemensamma projekt	11
3.1 Fonden för ett sammanlänkat Europa	11
3.2 EU:s finansieringsmekanism för förnybar energi	13
3.3 Samarbetsorganisationer	14
4 Det svenska tillståndssystemet	15
4.1 Tillståndprocessen idag	15
4.2 Processen att genomföra gemensamma projekt	17
5 Aktuella utredningar för en förenklad tillståndprocess	19
5.1 Utredningen om havsbaserad vindkraft	19
5.2 Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna	21
6 Att underlätta tillståndprocessen	23
6.1 Fördelar med gemensamma projekt	23
6.2 Lågt intresse trots fördelar	24
6.3 Behovet av ett systemskifte	24
6.4 Behovet av en kontaktpunkt	25
7 Slutsatser	27
Referenser	28

Sammanfattning

EU har som unionsmål att medlemsländerna tillsammans ska nå 42,5 % förnybar energi år 2030. EU:s förnybartdirektiv riktar fokus på hur samarbete mellan medlemsländer kan minska kostnaderna att uppfylla medlemsländernas bidrag till unionsmålet. Samarbetet kan ta form i gemensamma projekt som är en av fyra olika samarbetsmekanismer i direktivet. De deltagande medlemsländerna har rätt att fördela den förnybara energin som utvinns i det gemensamma projektet mellan varandra.

Med grund i det reviderade förnybartdirektivets artikel 9.7a har Energimyndigheten fått i uppdrag av regeringen att ge underlag till hur tillståndsgivningen för just havsbaserade förnybara gemensamma projekt kan underlättas. Tillståndprocessen underlättas genom att minska komplexiteten, öka effektiviteten och öka insynen. Uppdraget är en del av ett samlingsuppdrag som handlar om att ta fram underlag för genomförande av delar av det reviderade förnybartdirektivet (KN2024/01377).

Sverige deltar inte i några gemensamma projekt i dagsläget och efterfrågan att delta bedöms av Energimyndigheten som låg. Så länge Sveriges andel förnybar energi godtas av kommissionen finns inga incitament för Sverige köpa till sig förnybar statistik genom att finansiera ett projekt i ett annat medlemsland. Det är en politisk fråga att avgöra om Sverige å andra sidan är beredd att fransäga sig förnybar statistik eller förnybar energiproduktion på svenskt territorium i utbyte mot andra medlemsländers investeringar i Sverige.

I rapporten görs en avgränsning till att se över tillståndssystemet för havsbaserad vindkraft vilket idag har ett öppen dörr-system där marknadens aktörer undersöker möjligheten till att etablera projekt och sedan söker tillstånd. Det krävs många olika tillstånd som hanteras av olika myndigheter och utgår från olika regelverk vilket riskerar att leda till en svåröverskådlig tillståndprocess som har låg förutsägbarhet. Dessutom finns det ingen exklusiv rätt till havsområdena vilket blir ineffektivt eftersom flera projektörer kan undersöka och söka tillstånd i samma områden.

Tillståndprocessen för gemensamma projekt skulle underlättas genom förslaget som lämnas i *Utredningen om havsbaserad vindkraft* (KN2023:01) om att gå över till ett auktionsbaserat system. I ett auktionsbaserat system blir processen för projektörerna mindre komplex eftersom den utgår från en statlig planering som gör att de tillstånd som vid vunnit auktion behöver sökas är mer förutsägbara. Förutsägbarheten i tillståndprocessen gör att det blir tryggare för involverade aktörer i gemensamma projekt att skriva avtal med varandra. Effektiviteten ökar eftersom områdena beslutas på förhand av regeringen som kan beakta olika intressen och behov.

För att tillhandahålla information om gemensamma projekt och förmedla samarbetsavtal till intresserade projektörer föreslås att det inrättas en kontaktpunkt för gemensamma projekt hos Regeringskansliet, Energimyndigheten eller den framtida auktionsmyndigheten. Kontaktpunkten är en del i att öka insynen i tillståndprocessen för gemensamma projekt men den kan också förmedla samarbetsavtal.

1 Inledning

I det här avsnittet sätter vi uppdraget i sitt sammanhang inom EU och ger inledande beskrivningar av gemensamma projekt. Avsnittet beskriver även Sveriges relation till gemensamma projekt och påverkan av det svenska bidraget till unionsmålet för förnybar energi. Syftet är att ge en bakgrund till resten av rapporten och att beskriva de avgränsningar som gjorts.

1.1 Uppdraget

Den 20 juni 2024 gav regeringen Energimyndigheten i uppdrag¹ att ta fram underlag för och förslag till genomförande av artiklarna 3, 9, 18 och 19 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (förnybartdirektivet), i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413. I den här rapporten redovisas punkt 3 i uppdraget som den säger att Energimyndigheten ska:

”lämna förslag på hur tillståndsgivningen för gemensamma projekt för havsbaserad förnybar energi enligt artikel 9.7a ska underlättas genom att minska komplexiteten och öka effektiviteten och insynen i tillståndsprocessen.”

Eftersom samlingsuppdragets olika delar skiljer sig åt hanteras övriga delar i separata rapporter. Uppdraget redovisas till Regeringskansliet senast den 31 december 2024.

1.1.1 Inga författningsförslag lämnas

I uppdragsbeskrivningen ges möjlighet att lämna författningsförslag. Energimyndighetens bedömning är att det inte finns behov av ändringar i regelverket för att underlätta för gemensamma projekt och därmed lämnas inga författningsförslag i den här rapporten. Dock finns ett generellt behov av förändringar i tillståndsprocessen för att underlätta projekt med havsbaserad vindkraft vilket tas om hand genom *Utredningen om havsbaserad vindkraft* (KN 2023:01).

1.1.2 Uppdraget i sitt sammanhang

Förnybartdirektivets artikel 9 säger att gemensamma projekt innebär att medlemsstaterna får samarbeta om projekt som rör produktion av el, värme eller kyla från förnybara energikällor. Artikel 9.7a, som uppdraget är inriktat på, omfattar endast havsbaserad förnybar energi. För förståelse för uppdragets kontext finns hela artikel 9.7a utdraget nedan.

På grundval av de vägledande målen för produktion av havsbaserad förnybar energi som ska byggas ut inom varje havsområde, fastställda i enlighet med artikel 14 i förordning (EU) 2022/869, ska de berörda medlemsstaterna offentliggöra information om de volymer av havsbaserad förnybar energi som de planerar att uppnå genom anbudsförfaranden, med beaktande av den tekniska och ekonomiska genomförbarheten för nätinfrastrukturen och den verksamhet som redan äger rum. Medlemsstaterna ska sträva efter att avsätta utrymme för projekt för havsbaserad förnybar energi i sina havsplaner, med beaktande av

¹ KN2024/01377, Uppdrag att ta fram underlag för genomförande av delar av det reviderade direktivet om förnybar energi.

*de verksamheter som redan äger rum i de berörda områdena. För att **underlätta tillståndsgivning för gemensamma projekt för havsbaserad förnybar energi ska medlemsstaterna minska komplexiteten och öka effektiviteten och insynen i tillståndsprocessen, förbättra samarbetet sinsemellan och, när så är lämpligt, inrätta en gemensam kontaktpunkt. För att förbättra allmänhetens acceptans får medlemsstaterna inkludera gemenskaper för förnybar energi i gemensamma projekt för havsbaserad förnybar energi.***

Den första delen i artikeln handlar om att medlemsstaterna på grundval av den reviderade TEN-E förordningen² ska offentliggöra information om de volymer av havsbaserad förnybar energi som planeras genom anbudsförfaranden. Här kommer Sverige inte att kunna rapportera några volymer eftersom tillståndssystemet idag inte bygger på ett anbudssystem utan ett öppen dörr-system där projektörer själva initierar projekt. Vidare står det att medlemsstaterna ska sträva efter att avsätta utrymme för projekt för havsbaserad förnybar energi i sina havsplaner. Hos Havs- och Vattenmyndigheten pågår ett arbete att inkludera områden för energiutvinning i havsplanerna. Samtidigt är det viktigt att belysa att Sveriges havsplaner inte är bindande i juridisk prövning utan snarare ett sätt att visa på de många intresseområden som behöver få plats i havet. Den fetmarkerade texten visar delen som det här uppdraget grundar sig på. När uppdraget sätts i förnybartdirektivets kontext blir det tydligt att gemensamma projekt har en mer naturlig plats i länder med statlig energiplanering. Dock kan möjligheten för Sverige att delta i gemensamma projekt på projektörers initiativ fylla ett syfte genom att underlätta för etableringar av havsbaserad förnybar energi.

1.2 Behovet av gemensamma projekt

Sverige deltar inte i några gemensamma projekt i dagsläget. Det pågår inte heller något arbete med att initiera gemensamma projekt för Sverige som medlemsland. För att förstå den svaga efterfrågan för gemensamma projekt kan en väg vara att studera Sveriges bidrag till unionsmålet om förnybar energi. I den senaste Nationella Energi- och Klimatplanen (NEKP)³ annonserade Sverige sitt bidrag till att nå det gemensamma unionsmålet om andelen förnybart. Det här bidraget kan öka eller minska om ett land deltar i gemensamma projekt och avtalar om fördelningen av den förnybara energin. Bidraget baseras på den beräkningsmodell som finns i förnybartdirektivet och uppgår för Sveriges del till 67 procent förnybar elproduktion. År 2022 var den förnybara energi i förhållande till bruttoenergi-användningen 66 procent, vilket innebär att Sverige redan är nära att nå bidraget. Om EU-kommissionen kommer fram till att EU:s mål om total andel förnybar energi inte nås med de inrapporterade nationella bidragen kommer de se över vad som är ett rimligt nationellt bidrag enligt de objektiva kriterierna i styrningsförordningen.

Om det svenska bidraget godtas av kommissionen finns inga incitament för Sverige att finansiera ett projekt i ett annat medlemsland för att kunna avtala om förnybar statistik till Sveriges fördel. I NEKP:n lyfts det dessutom fram att den fossilfria energin, som möjliggörs av kärnkraften, egentligen innebär ett ännu större bidrag på 78 procent vilket är i nivå med den förnybara energi som Sverige skulle bidra med om de objektiva kriterierna används för att beräkna bidraget. Det är ytterligare ett tecken på att incitamentet att finansiera förnybar energi i ett annat land är svagt. Huruvida Sverige i stället skulle vara beredd att statistiskt eller fysiskt avstå förnybar energi som produceras på svenskt territorium till förmån för ett annat land är ett politiskt ställningstagande, men är inget som hittills aviserats.

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869.

³ KN2024/00362, Sveriges uppdaterade nationella energi- och klimatplan för 2021–2030.

1.3 Tidigare analys av genomförande

Gemensamma projekt har funnits med i tidigare versioner av förnybartdirektivet och Energimyndigheten redovisade två rapporter i ämnet redan under 2013. Då handlade det om praktiskt genomförande⁴ och hur gemensamma projekt skulle kunna finansieras.⁵ En idé som skissades på var att definiera det gemensamma stödsystemet mellan Sverige och Norge, elcertifikatssystemet, som gemensamt projekt. Elcertifikatssystemet sorterar in under förnybartdirektivets artikel 13 om gemensamma stödsystem men diskuterades som en variant av gemensamma projekt.

Utgångspunkten var att ett land köpte en viss mängd elcertifikat från ett annat land för att tillgodoräkna dem som förnybar elproduktion i det egna landet. Det konstaterades att gemensamma projekt för havsbaserad energi förmodligen hade behövt kompletterande finansiering utöver själva elcertifikatssystemet men att elcertifikatssystemet kunde underlätta finansieringen. I analysen konstaterades en nackdel vara regelverket för elcertifikat, vilket behövde ändras för att möjliggöra för fler länder än Sverige och Norge som kvotpliktiga. Dessutom fanns en risk att ett stort uppköp av elcertifikat kunde innebära en kraftig prispåverkan på elcertifikatmarknaden. Även elcertifikatssystemets princip om teknikneutralitet sågs som ett hinder.

Elcertifikatssystemet är sedan 1 januari 2022 stängt för nya anläggningar men är relevant att nämna som exempel för inrättandet av framtida gemensamma projekt.

1.4 Metod och syfte

Den här rapporten behandlar punkt 3 i uppdraget att ta fram underlag för genomförande av delar av det reviderade direktivet om förnybar energi och utgör en av flera delrapporter inom huvuduppdraget. I rapporten görs en beskrivning av hur tillståndsprocessen för havsbaserade projekt ser ut idag med syftet att illustrera komplexiteten. Eftersom Sverige inte deltar i några gemensamma projekt idag lämnas även en beskrivning av hur processen potentiellt skulle kunna gå till för att öka insynen. Sedan ges förslag på hur en tillståndsprocess för gemensamma projekt kan underlättas.

Relevanta myndigheter och aktörer har informerats och enligt uppdraget getts möjlighet att lämna synpunkter och medskick både i tidigt och senare skede av arbetet med uppdraget. De som bedömts relevanta är Svenska Kraftnät, Havs- och Vattenmyndigheten, Energimarknadsinspektionen och Svensk Vindenergi.

Uppdraget har även haft en dialog med *Utredningen om havsbaserad vindkraft* om hur potentialen för gemensamma projekt skulle kunna påverkas av en förändring i tillståndsprocessen för havsbaserad vindkraft. Nationella kontaktpunkter i CA-RES-nätverket⁶ i andra EU-länder har också kontaktats för att stämma av deras arbete med gemensamma projekt. Här har svarsfrekvensen varit låg men förfrågan ledde till ett samtal med en kontaktpunkt i Nederländerna.

⁴ *Praktiskt genomförande av gemensamma projekt för havsbaserad vindkraft*, ER 2013:26.

⁵ *Finansiering av gemensamma projekt*, ER 2013:28.

⁶ Concerted Action on the Renewable Energy Directive (2018/2001/EC) är ett nätverk som stöttar implementeringen av förnybartdirektivet och uppfyllnaden av EU:s mål.

1.5 Avgränsningar

1.5.1 Svenskt territorium

Enligt artikel 9.2 ska medlemsstaterna anmäla till kommissionen den andel eller mängd el, värme eller kyla som produceras av ett gemensamt projekt på deras territorium. Många av de projekt som planeras ligger dock inte i Sveriges territorialvatten utan i den ekonomiska zonen. Energimyndigheten har tidigare gjort bedömningen, och kvarstår vid den, att eftersom Sverige har jurisdiktion över den ekonomiska zonen kan även projekt som planeras där utgöra gemensamma projekt⁷. En sådan tolkning överensstämmer med syftet med gemensamma projekt, att främja förnybar energi.

1.5.2 Havsbaserad vindkraft

Artikel 9.7a omfattar havsbaserad förnybar energi vilket innebär havsbaserad vindkraft men också andra tekniker som till exempel utvinnandet av energi från vågor, tidvatten, havsströmmar, salthalt och temperatur. Vad gäller att underlätta tillståndprocessen avgränsar vi oss i det här arbetet till havsbaserad vindkraft som har en mer mogen teknik och befintlig tillståndprocess. Det behöver dock inte utesluta att Sverige som medlemsland går in i mer experimentella gemensamma projekt för att investera i ny teknik.

1.6 Inhämtade synpunkter

Bland de synpunkter som inhämtats från Svensk Vindenergi, Havs- och Vattenmyndigheten, Energimarknadsinspektionen och Svenska Kraftnät framkommer att det finns fördelar med gemensamma projekt. Fördelarna handlar om kostnadseffektivitet, miljö, europeisk energiintegration och energisäkerhet. De som lämnat synpunkter har inte någon kännedom om gemensamma projekt i Sverige idag.

Bland flera framkommer att det skulle underlätta om Sverige hade ett mer harmoniserat regelverk med andra länder. Då kan utfallet bli mer transparent och utgöra en säkrare grund för investeringar. Dagens tillståndssystem har låg förutsägbarhet och riskerar leda till extra kostnader om avtal mellan aktörer i gemensamma projekt inte fullföljs. Om det dessutom krävs tillstånd från myndigheter i mer än ett land kan processerna vara svåra att synkronisera och det kan uppstå förseningar och ökade kostnader.

Det skulle även underlätta för tillståndprocessen om det fanns en mer övergripande havsplanering. Havsplanerna skulle kunna användas i en gemensam planering med grannländerna och utnyttjas för att göra gemensamma satsningar. I dagsläget finns det ingen säkerhet i att de utpekade områdena i havsplanerna bebyggs.

⁷ *Praktiskt genomförande av gemensamma projekt för havsbaserad vindkraft*, ER 2013:26.

2 Förnybartdirektivets samarbetsmekanismer

Gemensamma projekt är en av fyra samarbetsmekanismer i förnybartdirektivet. För att tydliggöra definitionen av gemensamma projekt och särskilja innebörden från de övriga beskrivs samtliga samarbetsmekanismer nedan. Samarbetsmekanismer är dock inte isolerade från varandra utan kan ha inslag av varandra;

- Statistiska överföringar,
- Gemensamma projekt mellan medlemsstater,
- Gemensamma projekt mellan medlemsstater och tredjeländer,
- Gemensamma stödsystem.

I skälen⁸ till förnybartdirektivet beskrivs behovet av samarbetsmekanismer. Genom att stimulera medlemsstaternas användning av energi från förnybara energikällor som producerats i andra medlemsstater och inkludera energi från förnybara energikällor som använts i andra medlemsstater kan kostnaderna att uppnå unionsmålet i direktivet minska. Medlemsstaterna har olika förutsättningar att få fram mer energiproduktion och gemensamma projekt kan leda till att projekten etableras där kostnaden är som lägst.

2.1 Statistiska överföringar

Enligt förnybartdirektivet artikel 8 innebär statistiska överföringar att högst två medlemsstater kommer överens om att samarbeta och virtuellt tilldela en medlemsstat en viss mängd förnybar överskottsenergi från den andra medlemsstaten. Detta sker i efterhand genom ett överenskommet pris. Den energi som en medlemsstat ”köper” kommer att räknas som en del av dess nationella bidrag enligt direktivet. Vid statistiska överföringar sker ingen överlämning eller leverans av fysisk energi. Statistiska överföringar behöver inte kopplas till ett specifikt projekt, men det kan göras om medlemsstaterna anser att det är till ömsesidig nytta. Privata aktörer får inte delta i statistiska överföringar. Statistiska överföringar är i grunden teknikneutrala.⁹

2.2 Gemensamma projekt mellan medlemsstater

I förnybartdirektivet artikel 9 beskrivs gemensamma projekt. Där anges att två eller flera medlemsstater kan samarbeta i ett gemensamt projekt för förnybar energi vid produktion av el, värme eller kyla från förnybara energikällor.

⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001, skälssats 38 och 39.

⁹ Europeiska kommissionen, Vägledning om kostnads-nyttofördelning i gränsöverskridande samarbetsprojekt inom förnybar energi, Europeiska unionens officiella tidning, (2022/C 495/01).

Enligt direktivet ska varje medlemsstat senast den 31 december 2025 komma överens om att inrätta en samarbetsram för gemensamma projekt med en eller andra medlemsstater för produktion av förnybar energi enligt följande:

a) Senast den 31 december 2030 ska medlemsstaterna sträva efter att enas om att inrätta minst två gemensamma projekt.

b) Senast den 31 december 2033 ska medlemsstater med en årlig elanvändning på mer än 100 TWh sträva efter att enas om att inrätta ett tredje gemensamt projekt.

Gemensamma projekt får omfatta lokala och regionala myndigheter samt privata aktörer. Samarbetet är alltid knutet till ett specifikt projekt och innebär därför mer än bara statistiska överföringar. Ett gemensamt projekt kan innebära fysisk överföring av el men måste inte göra det. De ingående medlemsstaterna får komma överens om att genomföra projektet med ett befintligt stödsystem eller skapa ett eget stödsystem. Gemensamma projekt kan också tillämpas för att gemensamt investera i ny teknik.¹⁰

Medlemsstaterna ska arbeta för en rättvis fördelning av kostnader och fördelar i de gemensamma projekten. Dessa kostnader och fördelar ska tas hänsyn till i relevanta samarbetsavtal. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om samarbetsavtal och det datum då de gemensamma projekten förväntas bli operativa.¹¹ Medlemsstaterna underrättar kommissionen om sina samarbetsavtal genom att beskriva dem i sin NEKP.¹²

Som ett exempel skulle ett gemensamt projekt kunna utgöras av en havsbaserad vindkraftspark som byggs i en medlemsstat där en annan medlemsstat är finansär av projektet och i gengäld får tillgodoräkna sig hela eller delar av den förnybara energiproduktionen för att förbättra möjligheten att nå sitt nationella mål. Medlemsstaten där vindkraftsparken byggs får således inte tillgodoräkna sig den förnybara energiproduktionen, men kan få tillgång till den faktiska energiproduktionen om det är så samarbetsavtalet mellan medlemsstaterna utformas. En annan fördel för det landet som upplåter yta är att de får dra nytta av de arbetstillfällen som skapas vid byggandet och driften av parken.

2.3 Gemensamma projekt mellan medlemsstater och tredjeländer

Förnybartdirektivet artikel 11 beskriver att två eller fler medlemsstater även kan samarbeta med ett eller flera tredjeländer i gemensamma projekt. Till skillnad mot projekt mellan medlemsländer omfattas inte värme och kyla utan bara förnybar el. Gemensamma projekt med tredjeländer måste ha en fysisk förbindelse. Samarbetet kan involvera privata aktörer.

2.4 Gemensamma stödsystem

Förnybartdirektivet artikel 13 berör gemensamma stödsystem, vilket innebär att nationella stödsystem i två eller flera medlemsstater helt eller delvis samordnas. I så fall kan en bestämd mängd energi från förnybara källor som producerats på en deltagande medlems-

¹⁰ Europeiska kommissionen, Vägledning om kostnads-nyttofördelning i gränsöverskridande samarbetsprojekt inom förnybar energi, Europeiska unionens officiella tidning, (2022/C 495/01).

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413, artikel 9.

¹² DG Energy Directorate C, e-postmeddelande, 2024-09-19.

stats territorium räknas till andelen förnybar energi från en annan deltagande medlemsstat.
Detta förutsätter:

- Att de berörda medlemsstaterna gör en statistisk överföring av en viss mängd energi från förnybara källor enligt förnybartdirektivet artikel 8 om statistiska överföringar.

Eller att:

- De berörda medlemsstaterna upprättar en distributionsregel som de deltagande medlemsländerna kommit överens om och som fördelar energimängder från förnybara källor mellan de deltagande medlemsländerna.

3 Plattformer för gemensamma projekt

Det finns ingen offentlig lista över gemensamma projekt i EU. Däremot verkar gemensamma projekt inom olika plattformar. Det här avsnittet beskriver dessa plattformar och ger några exempel på projekt.

3.1 Fonden för ett sammanlänkat Europa

Fonden för ett sammanlänkat Europa (FSE)¹³ utgör ett finansieringsinstrument för att genomföra den europeiska gröna given och möjliggöra unionens mål om minskade koldioxidutsläpp. Inom fonden kan energi- och infrastrukturprojekt och gränsöverskridande projekt ansöka om att få en status som gör att de blir berättigade att söka finansiering.¹⁴ De två projekt-kategorierna har två olika ansökningsprocesser men med rätt förutsättningar skulle gemensamma projekt kunna söka finansiering inom de båda.

3.1.1 Gränsöverskridande projekt

Under perioden 2021–2027 kan gränsöverskridande förnybara projekt söka finansiering inom FSE. Budgeten rymmer cirka 875 miljoner euro. De gränsöverskridande projekten ansöker först om en status, på engelska, Cross-Border Renewable Energy projects (CB RES projekt) status. För att uppnå statusen CB RES behöver projektet uppfylla följande:¹⁵

1. Projektet måste uppfylla någon eller flera av artiklarna 8, 9, 11 och/eller 13 enligt förnybartdirektivet.
2. Projektet måste ge högre samhällsekonomisk nettonyttä jämfört med ett nationellt projekt, vilket ska intygas genom en kostnads-nyttanalyt.
3. Projektets huvudfokus ska vara en anläggning för produktion av förnybar energi.

Gemensamma projekt, som alltså uppfyller artikel 9 i förnybartdirektivet, kan således uppnå status för CB RES om de uppfyller kraven ovan. De projekt som uppfyller kriterierna förs in i en förteckning över projekt som är berättigade till FSE-finansiering. Att vara med i förteckningen garanterar dock inte FSE-finansiering. Ansökan för att få CB RES status är öppen en gång om året. De projektansvariga söker in via en upprättad plattform och ska bland annat lämna in en skriftlig avsiktsförklaring från de deltagande länderna.¹⁶

¹³ På engelska: Connecting Europe Facility (CEF).

¹⁴ European Commission. About the Connecting Europe Facility. https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/about-connecting-europe-facility_en (hämtad 2024-09-11)

¹⁵ European Commission, 2023 Call for Cross-Border Renewable Energy (CB RES) projects - Application process for CB RES status. https://cinea.ec.europa.eu/2023-call-cross-border-renewable-energy-cb-res-projects-application-process-cb-res-status_en#what-type-of-projects-do-we-expect (hämtad 2024-09-26)

¹⁶ European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency. 2024 - 4th Call for Cross-Border Renewable Energy (CB RES) projects - Application process for CB RES status. https://cinea.ec.europa.eu/2024-4th-call-cross-border-renewable-energy-cb-res-projects-application-process-cb-res-status_en?pre-flang=sv (hämtad 2024-0-11)

Den projektansvarige ska vara en juridisk person, inbegripet en medlemsstat.¹⁷ I dagsläget finns det 8 godkända projekt med CB RES status varav tre baseras på havsbaserad vindkraft¹⁸. Nedan beskrivs de gränsöverskridande projekten som berör havsbaserad vindkraft.

ELWIND (2022)

ELWIND är ett statligt gränsöverskridande havsbaserat vindkraftsprojekt mellan Estland och Lettland. Projektet syftar till att ge ökat energiberoende och trygghet, mer överkomliga energipriser, bidra till att sänka kostnader för hushåll och företag, och att skapa nya affärsmöjligheter för värdekedjan. Projektet omfattar uppförandet av två havsvindparker, en i respektive land, och ett kabelsystem som kopplar samman dem. Utvecklingen av de båda havsvindparkerna kommer att ske separerat i enlighet med lagstiftningen i de respektive länderna.¹⁹

SLOWP – Saare-Liivi Offshore Wind Park (2023)

SLOWP är en havsbaserad vindkraftspark initierad av Estland och Luxemburg som ska etableras i Riga bukten på estländskt vatten. Projektet omfattar byggnation av cirka 80 vindkraftverk med en total kapacitet på 1,2 GW, med en förväntad årlig elproduktion på över 5 TWh.²⁰ Luxemburg är ett land som måste använda samarbetsmekanismerna för att uppnå målen för förnybar energi.²¹

Bornholm Energy Island (2024)

Bornholm Energy Island är ett havsbaserat vindkraftsprojekt i Östersjön som utgör ett samarbete mellan Danmark och Tyskland. Projektet syftar till två havsbaserade vindkraftparker som sammanlänkas på den danska ön Bornholm för att sedan konverteras till högspänd likström som transporteras via sjö- och landkabel till stationer i Sjalland i Danmark och Mecklenburg-Vorpommern i Tyskland. Den danska energimyndigheten är huvudansvarig myndighet och ägare av projektet. Det statliga verket Energinet, som äger och förvaltar dansk energiinfrastruktur, ansvarar för de installationer och kablar som kommer att koppla samman det danska energinätet med det tyska nätet. Projektet kommer att möjliggöra gränsöverskridande handel.²²

¹⁷ Commission Delegated Regulation (EU) 2022/342, article 2.

¹⁸ European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency. CEF Energy: three new projects obtain the status to join the CB RES list, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/news-events/news/cef-energy-three-new-projects-obtain-status-join-cb-res-list-2024-07-24_en (hämtad 2024-09-11)

¹⁹ ELWIND. ELWIND is a joint Estonian-Latvian state-run cross-border offshore wind project in the Baltic Sea. <https://elwindoffshore.eu/elwind/#elwind-et> (hämtad 2024-09-11)

²⁰ Utilitas. Saare-Liivi offshore wind farm. <https://saareliivituulepark.ee/en/> (hämtad 2024-11-19)

²¹ Le Gouvernement du Grand-Duché De Luxembourg, Luxembourg's integrated national energy and climate plan for 2021-2030. https://energy.ec.europa.eu/system/files/2020-07/lu_final_necp_main_en_0.pdf (hämtad 2024-09-30)

²² Energinet, 50hertz. BORNHOLM ENERGY ISLAND. <https://bornholmenergyisland.eu/en/> (hämtad 2024-09-11)

3.1.2 Projects of common interest

Projects of Common Interests (PCI) är energiinfrastrukturprojekt som förbinder EU-länder med varandra. Sådana projekt ska bidra till att EU uppnår sina energipolitiska och klimatmässiga mål i enlighet med Parisavtalet. Projekt som uppnår status för PCI är berättigade till finansiering från FSE.²³

För att uppnå PCI status måste projektet ha stor betydelse för minst en av de prioriterade energiinfrastrukturkorridorer och områden som nämns i den reviderade TEN-E-förordningen. Projektet ska även ha en betydande inverkan på energimarknader och marknadsintegration i minst två EU-länder, stärka konkurrensen på energimarknaderna och bidra till EU:s energisäkerhet genom att diversifiera energikällor samt bidra till EU:s klimat- och energimål.²⁴

Till skillnad från gemensamma projekt som där el, värme eller kyla måste produceras omfattar PCI projekt endast distribution. Det utesluter dock inte att ett gemensamt projekt som innefattar både energiproduktion och distribution kan uppnå PCI status under rätt förutsättningar.

3.2 EU:s finansieringsmekanism för förnybar energi

Artikel 9.1a b, sista stycket, säger att de projekt som finansieras med nationella bidrag inom ramen för unionens finansieringsmekanism för förnybar energi inrättad genom kommissionens genomförandeförordning (EU) 2020/1294 ska anses delta i gemensamma projekt. Den här finansieringsmekanismen ligger till grund för ett avtal mellan Finland och Luxemburg som ingicks 2023. Luxemburg deltar som ett bidragande land och bidrar med 40 miljoner euro till en anbudsprocess för solceller i Finland, som utgör värdland.²⁵ Processen går till så att det sker ett anbudsförfarande där flera projekt lämnar in anbud. Sedan gör Europeiska genomförandeorganet för klimat, infrastruktur och miljö (CINEA) en utvärdering av projekten och tilldelar dem finansiering utifrån det lägsta priset. De mest konkurrenskraftiga buden väljs först, följt av det näst lägsta anbudet tills att budgeten är fördelad.²⁶ Det pågår även ett andra anbudsförfarande där Luxemburg bidrar med 52,4 miljoner euro till konkurrerande solcellsprojekt i Finland och landbaserade vindkraftsprojekt i Estland.²⁷

²³ European Commission, Funding for Projects of Common Interest, 2024. https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/projects-common-interest-and-projects-mutual-interest/funding-projects-common-interest_en?prefLang=sv (hämtad 2024-09-26)

²⁴ Ibid.

²⁵ European Commission, Commission welcomes commitment by Finland and Luxembourg Renewable Energy Financing Mechanism, 2023. https://energy.ec.europa.eu/news/commission-welcomes-commitment-finland-and-luxembourg-renewable-energy-financing-mechanism-2023-02-27_en (hämtad 2024-09-27)

²⁶ European Commission, EU renewable energy financing mechanism – first tender oversubscribed, 2023. https://energy.ec.europa.eu/news/eu-renewable-energy-financing-mechanism-first-tender-oversubscribed-2023-09-29_en?prefLang=sv&etrans=sv (hämtad 2024-09-27)

²⁷ European Commission, EU:s finansieringsmekanism för förnybar energi, 2024. https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-renewable-energy-financing-mechanism_en?prefLang=sv&etrans=sv (hämtad 2024-09-27)

3.3 Samarbetsorganisationer

Att samarbeta på statlig nivå med andra länder inom nätverk med havsbaserat fokus ger goda förutsättningar för gemensamma projekt att uppstå. Sverige är med i några samarbetsorganisationer som beskrivs nedan. Det är möjligt att samarbetena får mer relevans om Sverige liksom flera andra länder konverterar till ett tillståndssystem som bygger på en högre grad av statlig planering. Utöver de nätverk som nämns nedan har Sverige varit med i North Sea Energy Cooperation (NSEC) men nyligen gått ur eftersom samarbetet skiljer sig från regeringens politik och den energipolitiska inriktningspropositionen²⁸. Nederländerna ser samarbetet inom NSEC som ett sätt att inrätta en samarbetsram där länderna strävar efter att delta i gemensamma projekt vilket ska uppfyllas enligt förnybartdirektivet 9.1a. a) och b)²⁹. Huruvida deltagandet i beskrivna samarbetsorganisationer kan utgöra den samarbetsram som ska inrättas behöver möjligtvis klargöras av kommissionen.

3.3.1 Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP)

BEMIP High-Level Group består av 8 EU länder runt Östersjön som stöttar energiomställningen i Östersjöregionen och strävar efter en öppen och integrerad energimarknad. Medlemsländerna är Danmark, Tyskland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Finland och Sverige. Norge deltar genom en bevakande roll. År 2020 signerade länderna en deklARATION för ett närmre samarbete för havsbaserad vindkraft i Östersjön. År 2022 bestämde de sig för att förbättra samarbetet för att stärka energisäkerheten och öka kapaciteten i Östersjön sjufaldigt till 2030. Detta följdes upp med icke-bindande mål till 2050 under TEN-E förordningen. För att realisera ambitionerna lanserades 2024 en gemensam anbudsplanering.³⁰

3.3.2 Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI)

The Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI) startade 2023 som ett ramverk för de nio länderna i Nordsjön; Belgien, Danmark, Frankrike, Tyskland, Irland, Nederländerna, Norge, Sverige och Storbritannien. Syftet med initiativet är att stärka samarbetet med havsplanering och skapa en regional plattform där förslag för att anpassa havsplaneringen kan läggas fram. Syftet är även att nå en effektiv förvaltningsprocess och samordna sektorsintressen över gränserna för att ta itu med både rumsliga och ekologiska utmaningar. GNSBI har ett nära samarbete med ambitionen att utveckla vindkraftparker och annan slags förnybar energi. Samarbetet är viktigt för ländernas ambition att hantera klimatförändringar. Inom samarbetet hanteras även andra intressen som behöver utrymme till havs.³¹

²⁸ Promemoria KN2024/00770.

²⁹ Emelie de Wagt, Directie Realisatie Energiëtransitie Ministerie van Klimaat en Groene Groei, intervju. 2024-11-08.

³⁰ European Commission, Baltic Energy Market Interconnection Plan, 2024. https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/high-level-groups/baltic-energy-market-interconnection-plan_en (hämtad 2024-11-13)

³¹ European MSP Platform & European Commission, Establishment of the Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI), 2023. <https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/nes/establishment-greater-north-sea-basin-initiative-gnsbi> (hämtad 2024-11-12)

4 Det svenska tillståndssystemet

I det här avsnittet beskrivs hur tillståndprocessen för havsbaserade vindkraftsprojekt ser ut idag. Liksom vilket projekt som helst ska gemensamma projekt som utförs i Sverige också gå igenom en sådan tillståndprocess. Om projektet i stället genomförs i ett annat land går projektet igenom tillståndprocessen i det aktuella landet.

4.1 Tillståndprocessen idag

Till skillnad från många andra länder som auktionerar ut rättigheter till en viss yta har Sverige ett öppet dörr-system där marknadens aktörer undersöker möjligheten till att etablera projekt och sedan söker tillstånd. Det krävs en mängd olika tillstånd för att få starta en verksamhet i Sveriges ekonomiska zon. Dessa tillstånd hanteras av olika myndigheter och regelverk vilket ofta leder till en svåröverskådlig tillståndprocess som kan ta lång tid att genomföra. Nedan ges exempel på de tillstånd som kan behövas för att få etablera en vindkraftspark i den ekonomiska zonen med anslutning till land i svenskt territorium.³²

4.1.1 Sveriges ekonomiska zon

Regeringen

Enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon (1992:1140) 5 § krävs det tillstånd av regeringen, eller den myndigheten som regeringen bestämmer, för att i kommersiellt syfte uppföra eller använda anläggningar eller andra inrättningar i den ekonomiska zonen.

Länsstyrelsen

Om parken planeras uppföras i eller nära ett Natura 2000-område krävs tillstånd från Länsstyrelsen eller mark-och miljödomstol. Prövningen av ett Natura 2000-tillstånd består av ett inledande avgränsningssamråd och själva ansökan med en miljökonsekvensbeskrivning. Detta gäller även om Natura 2000-området är beläget i kontinentalsockeln samt i territorialhavet och på land.³³

Naturvårdsverket

Om den havsbaserade vindkraftsparken riskerar att påverka miljön i ett grannland kan det bli aktuellt med ett Esbosamråd med andra länder som Naturvårdsverket är ansvarig myndighet för. Då ges utsatt part möjlighet att ta del av underlag för att kunna kommentera på dessa.³⁴

³² *Rätt frågor på regeringens bord*, SOU 2024:11.

³³ Naturvårdsverket, Natura 2000-områden för verksamhetsutövare, 2023. <https://test.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/branscher-och-verksamheter/natura-2000-omraden-for-verksamhetsutovare/lagstiftning-och-miljokonsekvensbeskrivningen/> (hämtad 2024-09-24)

³⁴ Naturvårdsverket, Miljöbedömning gränsöverskridande verksamhet, 2023. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomning-gransoverskridande-verksamhet/> (hämtad 2024-09-24)

4.1.2 Kontinentalsockeln

Det finns flera tillstånd att ta hänsyn till när vindkraften påverkar kontinentalsockeln. Kontinentalsockeln är i juridisk bemärkelse havsbotten och dess underlag inom allmänt vattenområde och inom ett visst bestämt område utanför sjöterritoriet. Allmänt vattenområde är det vatten som inte tillhör en fastighet.³⁵

Regeringen

Nedläggning av undervattenskablar och rörledningar på havsbotten kräver tillstånd som prövas av regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt lag (1966:314) om kontinentalsockeln.

Sveriges geologiska undersökning

Ansökan om tillstånd för att utforska kontinentalsockeln prövas oftast av SGU.³⁶

4.1.3 Sjöterritoriet och land

Även om en vindkraftpark byggs i svensk ekonomisk zon kan den ha påverkan på sjöterritoriet och land. Sveriges sjöterritorium omfattar det inre vattnet och territorialhavet. Det avgränsas mot andra staters sjöterritorier i enlighet med överenskommelser om riksgränsen. Inre vatten omfattar vattenområden på land och i havet innanför riksgränsen och utpekade baslinjer. Territorialhavet sträcker sig tolv nautiska mil räknat från baslinjerna med begränsningar som utifrån överenskommelser om riksgränsen och andra överenskommelser med Danmark, Finland och Norge.³⁷

Mark- och miljödomstol

Miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet prövas enligt miljöbalken kapitel 9 och 11 av mark- och miljödomstolen. De liksom länsstyrelser kan även pröva undantag och dispenser från art- och områdesskydd enligt artskyddsförordningen³⁸ och miljöbalken kapitel 7.

Energimarknadsinspektionen

Ansökan om nätkoncession prövas av Energimarknadsinspektionen, vilket är den nätmyndighet som avses av ellagen (1997:857).

Lantmäteriet

De aktörer som äger ledningsnät och behöver dra ledningar över någon annans mark ansöker om ledningsrätt enligt ledningsrättslagen hos Lantmäteriet.

³⁵ Sveriges Geologiska Undersökning, Kontinentalsockellagen, 2023. <https://www.sgu.se/samhallsplanering/marin-miljo/kontinentalsockellagen/> (hämtad 2024-09-24)

³⁶ Ibid.

³⁷ SFS 2017:1272, § 1-4.

³⁸ Naturvårdsverket, Vägledning om förhållandet mellan prövning av tillstånd och dispens från artskyddet, 2023. <https://www.naturvardsverket.se/4ace46/contentassets/eefe64c8cec24102a4c27c133eb29beb/forhallet-mellan-provning-av-tillstand-och-dispens-fran-artskyddet.pdf> (hämtad 2024-09-30)

Övriga

- Sjömätningstillstånd och spridningstillstånd från Sjöfartsverket och Försvarmakten enligt lagen (2016:319) och förordningen (2013:320) om skydd för geografisk information.
- Rådighet för allmänt vatten från Kammarkollegiet i territorialvatten enligt 11 kap. miljöbalken.
- Byggnämnan till kommunen för utläggning av kablar i territorialvattnet enligt plan- och bygglagen (2010:900).

4.2 Processen att genomföra gemensamma projekt

Eftersom Sverige inte deltar i några gemensamma projekt finns det ingen färdig uppsatt process för hur ett sådant projekt skapas. Avsnittet beskriver vilka steg ett gemensamt projekt med Sverige som medlemsland troligen behöver gå igenom för att projektet ska realiseras. Vissa delar i processen går att genomföra idag och andra delar behöver komma till för att möjliggöra gemensamma projekt.

4.2.1 Tillståndprocess

Gemensamma projekt som etableras på svenskt territorium eller i ekonomisk zon måste, liksom vilken havsbaserad vindkraftspark som helst, söka de tillstånd som beskrivs i kapitel 4.1.

4.2.2 Samarbetsavtal

I nuläget finns inga kända initiativ till gemensamma projekt med Sverige som medlemsland. Det är däremot tänkbart att en projektör eller ett annat medlemsland ser en möjlighet i att etablera gemensamma projekt och söker kontakt för att få till det samarbetsavtal som Sverige som medlemsstat behöver ingå. Ett sådant avtal ska bland annat reglera statistiken över den förnybara energin som projektet producerar.

Artikel 9.1b, sista stycket säger att ”Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om sådana samarbetsavtal, inbegripet den dag då de gemensamma projekten förväntas börja löpa.”. Tidigt i projektets process kan det dock vara svårt att avgöra när projektet förväntas börja löpa eller om projektet över huvud taget kommer att få tillstånd. Därför är sannolikheten troligtvis låg att ett sådant samarbetsavtal skrivs innan projektet har alla tillstånd på plats och det finns en plan för byggprocessen.

För att ändå skriva avtal i ett tidigt skede kan medlemsländerna, liksom för projekt som söker CB RES status, använda en mall där medlemsstaterna skriver under att de stöder det gemensamma projektet och har som avsikt att ingå ett samarbetsavtal³⁹. En sådan typ av avsiktsförklaring kan då föregå ett samarbetsavtal.

Anmäla andelen förnybar energi

Förnybartdirektivets artikel 9. 2 säger att ”Medlemsstaterna ska till kommissionen anmäla den andel eller mängd el, värme eller kyla från förnybara energikällor som produceras av

³⁹ European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency. ANNEX 3 Written declaration of the participating countries, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/2024-4th-call-cross-border-renewable-energy-cb-res-projects-application-process-cb-res-status_en (hämtad 2024-09-24)

ett gemensamt projekt på deras territorium, som tagits i drift efter den 25 juni 2009, eller genom ökad kapacitet i en anläggning som renoverats efter det datumet, vilken ska medräknas med avseende på andelen förnybar energi i en annan medlemsstat vid tillämpningen av detta direktiv.”

Artikel 9.3 säger att ”Den anmälan som avses i punkt 2 ska

- a. beskriva den föreslagna anläggningen eller identifiera den renoverade anläggningen,*
- b. specificera den andel eller mängd el, värme eller kyla som produceras i anläggningen och som ska medräknas med avseende på andelen förnybar energi i den andra medlemsstaten,*
- c. ange den medlemsstat till vars förmån anmälan görs, och*
- d. specificera den tid, i hela kalenderår, under vilken den el, värme eller kyla som produceras i anläggningen från förnybara energikällor ska medräknas med avseende på andelen förnybar energi i den andra medlemsstaten.”*

När medlemsstaterna skriver samarbetsavtal kan det vara fördelaktigt att dessa punkter inkluderas så att det tydligt framgår hur statistiken för den framtida förnybara energin kommer att hanteras och fördelas mellan medlemsstaterna.

4.2.3 Kontaktpunkt

Sverige har inrättat en kontaktpunkt på Regeringskansliet med uppgiften att ta emot projektörer som vill söka CB RES och PCI status. Kontaktpunkten kan hjälpa till att förmedla det samarbetsavtal som styrker att medlemsstaten deltar i samarbetet.

Det finns dock ingen kontaktpunkt med uppgiften att ta emot projektörer och andra medlemsländer som vill delta i gemensamma projekt. Eftersom det hittills inte visats något intresse har det inte funnits ett behov av en sådan kontaktpunkt. Existensen av en kontaktpunkt skulle dock kunna synliggöra möjligheten att delta i gemensamma projekt samt underlätta etableringen av framtida gemensamma projekt. Kontaktpunkten kan även få i uppdrag att lyfta goda exempel på gemensamma projekt vilket på ett tydligt sätt illustrerar innebörden och den möjliga bredden i utformningen.

Kontaktpunkten för gemensamma projekt kan förslagsvis vara placerad på Regeringskansliet liksom för CB RES och PCI projekt. Funktionen kan vara att förmedla det samarbetsavtal som måste skrivas under av regeringen. Placeringen på Regeringskansliet fungerar under rådande förutsättningar, men vid ökat behov av att stötta gemensamma projekt kan kontaktpunkten läggas hos Energimyndigheten som i dagsläget är kontaktpunkt för själva tillståndsprocessen⁴⁰. Kontaktpunkten för gemensamma projekt kommer även att kunna samla in information som Energimyndigheten kan använda i rapporterad statistik av förnybar energi, exempelvis i underlaget till Nationella Energi- och Klimatplanen (NEKP) eller i myndighetens arbete med Långsiktiga scenarier.

⁴⁰ SFS 2021:757, 12 §.

5 Aktuella utredningar för en förenklad tillståndprocess

Komplexiteten i det svenska tillståndssystemet har orsakat en diskussion kring huruvida det behövs ett systemskifte. Många grannländer använder sig av ett auktionssystem vilket utreds i *Utredningen om havsbaserad vindkraft*. Fördelarna med ett sådant system diskuterades även i *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna*⁴¹. Om Sverige byter till ett auktionssystem ändras tillståndprocessen även för gemensamma projekt. Skiftet rekommenderas dock först i mitten av 2026 vilket håller processbeskrivningen i avsnitt 4 aktuell fram till dess.

5.1 Utredningen om havsbaserad vindkraft

Det här avsnittet sammanfattar de delar i *Utredningen om havsbaserad vindkraft* som har relevans för att underlätta tillståndprocessen för gemensamma projekt. Utredningen föreslår en övergång till ett auktionssystem för planering och tillståndsgivning av havsbaserad vindkraft. Ett sådant system möjliggör en planering av var vindkraft ska uppföras utifrån elnät, behov av energi, motstående intressen och kumulativa effekter. Samtidigt visar utredningen hur tillståndprocessen för pågående ärenden förenklas och effektiviseras under övergången till ett nytt regelverk.

5.1.1 Övergång till ett auktionsbaserat system

Utredningen föreslår en övergång från det befintliga marknadsbaserade öppna dörr-systemet till ett auktionsbaserat system i juli år 2026. Övergången föreslås utifrån att flera olika problem med dagens system har identifierats. Dagens planeringsverktyg är otillräckliga och det saknas verktyg för att avgöra vilka projekt som ska ges förtur till områden. Dessutom kan projektörer inte erhålla ensamrätt för ett område. Bristen på samordning med nätanslutning skapar osäkerhet och risker. Osäkerheten i om vilka tillståndsgivna projekt som kommer förverkligas skapar planerings- och koordinationsproblem.

Eftersom det pågår en omfattande projektering i nuvarande system rekommenderas lämpliga projekt att realiserars under övergången till det nya systemet. När det sker en övergång till ett auktionsbaserat system stoppas ansökningarna av nya projekt. Befintliga projekt som redan befinner sig i tillståndprocessen hanteras enligt nuvarande regler bortsett från några regelförenklingar kopplat till tillståndprocessen för exportkabel.

5.1.2 En auktionsmyndighet

I det nya systemet ges ansvaret för utbyggnaden av havsbaserad vindkraft till en myndighet som blir en så kallad auktionsmyndighet med huvudansvar och självständighet.

⁴¹ *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna*, ER 2023:12, s. 113-117.

Auktionsmyndigheten får i uppgift att bereda regeringens utpekanden av områden och tilldela koncession till projektörer att bygga vindkraft. Auktionsmyndigheten får även meddela tillstånd för förberedande åtgärder som utgör ett led i koncessionens fullgörande. Därtill blir auktionsmyndigheten kontaktpunkt enligt förnybartdirektivet, artikel 16.

Utpekandet bereds av auktionsmyndigheten i samverkan med särskilt berörda aktörer som kommuner, myndigheter, regioner, nätföretag och industrier och Regeringskansliet. I samrådet enligt miljöbalken omfattas ytterligare berörda aktörer och länder. Havsplaner, kommunala översiktsplaner och regionplaner blir vägledande och slutberedningen sker inom Regeringskansliet.

5.1.3 Regeringen pekar ut områden

Även om beredningen görs av auktionsmyndigheten är det regeringen som tar det grundläggande initiativet. Havsbaserad vindkraft får bara uppföras i områden som regeringen pekat ut. Det innebär att områden pekas ut baserat på politiska avvägningar och havsplanering. I stället för den prövningsbaserade ordning som finns idag blir det en planeringsbaserad ordning. Det möjliggör ett helhetsgrepp där intressen från totalförvar, sjöfart, yrkesfiske och kommuner kan beaktas och tillgodoses totalt sett. Däremot avskaffas den kommunala tillstyrkan i sjöterritoriet för att inte strida mot den planeringsbaserade ordningen.

När regeringen gör ett utpekande avgörs det slutgiltigt att området utgör ett riksintresse för anläggningar för energiproduktion och att riksintresset har företräde till området framför andra intressen inkluderat riksintressen enligt 3 och 4 kapitel miljöbalken. Modellen innebär alltså att den slutliga prövningen enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken flyttas från tillståndsprövningen till regeringens utpekande. Det gör att de grundläggande intresseavvägningarna blir avgjorda tidigt.

Regeringens utpekande utgör en sådan plan eller ett sådant program som enligt 6 kapitel miljöbalken ska föregås av en strategisk miljöbedömning. Själva miljöprövningen kvarstår dock tills att projektören erhållit koncession, utformat vindkraftsparken och upprättat miljökonsekvensbeskrivning. Mark- och miljödomstolen har utifrån projektets specifika miljökonsekvensbeskrivning möjlighet att ställa villkor. Därmed kan verksamhetsutövaren fortfarande göra anpassningar och utnyttja tekniska lösningar för att tillgodose miljöskydds-krav. Processen ger en tidig tydlighet från regeringen, flexibilitet för verksamhetsutövaren och en underbyggd miljöprövning.

I utredningen bedöms att det inte bör finnas någon formell möjlighet för olika aktörer att begära att ett visst område pekas ut. Det beror på att utpekanden i första hand ska göras utifrån ett helhetsperspektiv som är optimalt för energisystemet och samhället. Det vore inte heller lämpligt med parallella system för att bestämma vilka områden som ska exploateras.

5.1.4 Tilldelning av koncession

När regeringen pekat ut ett område ska auktionsmyndigheten tilldela koncession till en projektör för att bedriva vindkraft i området. Koncessionen utformas enligt de villkor som regeringen angett i utpekandet. Auktionsmyndigheten kan också föreskriva villkor. Om det övervägs elnätsanslutning till den kommande parken kan auktionsmyndigheten ställa koncessionsvillkor för anslutning till elnätet. I andra fall kan frågan om nätslutning överlämnas till koncessionshavaren.

Om inget annat bestäms av regeringen sker tilldelningen genom auktion. I utpekandet kan regeringen ange riktlinjer, till exempel att vissa kriterier ska tillämpas i auktionen. Auktionen innebär att tilldelningen ska ske bland annat utefter vilket anbud som är mest ekonomiskt fördelaktigt för staten. Trots tillämpningen av auktion kan förhandling om närmare avtalsutformning fortfarande ske. Undantag från auktion skulle kunna ske för områden som är knutna till innovativa industrisatsningar.

För att förhindra att projektören som vunnit auktionen drar tillbaka sitt anbud får tilldelningsförfarandet ställa krav på att projektören ställer säkerhet. Om det händer kan säkerheten användas för att betala vite.

Även andra myndigheter, kommuner, regioner, nätföretag och industrier kan delta i samverkan kring koncessionsvillkor och tilldelningsförfarande. I samrådet enligt miljöbalken omfattas ytterligare berörda aktörer och länder.

5.2 Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna

Rapporten *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna*⁴² presenterades 2023, innan *Utredningen om havsbaserad vindkraft* tillsattes. Den lämnar förutom förslag på energiutvinningsområden också förslag på åtgärder som har potential att ge bättre förutsättningar för en snabbare utbyggnad av havsbaserad vindkraft. Vissa av förslagen bedöms även underlätta tillståndsprocessen vilket beskrivs i detta kapitel.

5.2.1 Säkerställ att samexistensmöjligheter beaktats fullt ut

Flera långt gångna projekt har en oviss utgång eftersom det inte står klart om det går att genomföra samexistenslösningar. För att underlätta en snabb utbyggnad av energiutvinning till havs bör därför möjligheterna till projektspecifika anpassningar och lösningar för samexistens utredas till fullo och om möjligt tas tillvara genom att ställa särskilda villkor på verksamhetsutövaren. Samexistens kan ta form både genom anpassningar och olika typer av kompensation för förlorade värden.

I ett auktionssystem kan det här förslaget tillgodoses genom att samexistenslösningarna bakas in i de villkor som ställs på verksamhetsutövaren vilket även tas upp som förslag i *Utredningen om havsbaserad vindkraft*.

5.2.2 Prioritera resurser för tillståndsprocessen

Det krävs resurser för de myndigheter som ska hantera alla ärenden. För att minska risken för långa handläggningstider skapas bättre förutsättningar om ytterligare resurser avsätts. Mer fokus kan då läggas på det långsiktiga arbetet med planering, utveckling av processer, regelverk, kunskapsunderlag och vägledningar som myndigheter tillhandahåller.

⁴² *Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna*, ER 2023:12, s. 113-119.

Det här förslaget kan bli extra aktuellt vid ett systemskifte om de nuvarande ansökningarna måste hanteras på utsatt tid. Det behövs extra resurser för att hinna med att hantera alla tillståndsansökningar.

Regeringen meddelade den 4 november att de tillskjuter 15 miljoner kr i år och de föreslår lika mycket 2025 för att öka takten i beredningen av de återstående ansökningarna för havsbaserad vindkraft⁴³. Satsningen är i linje med detta förslag.

5.2.3 Effektivare och tydligare regelverk

Tillståndssystemet idag är spretigt. Därför föreslås ett samordnat ansökningsförfarande där verksamhetsutövare endast behöver ha kontakt med en myndighet när de ansöker om tillstånd. Regelverket behöver anpassas efter rådande förhållanden. Det gäller till exempel exklusiv rätt till att etablera vindkraft inom ett givet havsområde⁴⁴. I dagsläget finns det inget som hindrar flera projekt att undersöka och söka tillstånd i samma område vilket är ineffektivt.

Exklusiviteten hanteras av ett auktionssystem. I stället för att fler projektörer undersöker samma områden görs de förberedande undersökningarna av staten och auktionsförfarandet gör det tydligt vem som får rätt till att exploatera ytan. Detta ökar effektiviteten.

5.2.4 En starkare statlig planering och tydligare politisk styrning

Det finns fördelar med det projektörsdrivna svenska etableringssystemet så som transparenta processer. Om det är balans mellan tillstyrkan och avslag finns goda förutsättningar till effektiv utbyggnad. När avvägningar är komplexa uppstår dock svårigheter att styra mot samhällets mål. Planeringen av havet är bara rådgivande, inte absolut. Arbetet med att identifiera områden för energiutvinning i havet visade på svårigheterna med dagens planeringssystem. Det visade sig svårt att enas kring samexistensmöjligheterna. Eftersom avvägningar ändå måste kunna göras i slutändan krävs en tydligare politisk styrning där energiproduktion får en prioriterad ställning i samhällets planering. Ett anvisningssystem kan säkerställa att det finns tillgång till lämpliga ytor där intressekonflikterna är avvägda. Fördelarna med ett anvisningssystem ger bland annat:

- Ökad förutsägbarhet för staten och projektörer.
- Bättre förutsättningar att implementera samexistenslösningar med Försvarmakten och andra samhällsintressen.
- Förbättrade möjligheter att synkronisera utbyggnaden av elnätet med utbyggnaden av elproduktion.
- Möjlighet att hantera och bedöma kumulativa effekter för andra intressen.
- Exklusivitet till ett område.

⁴³ Regeringskansliet, *Avslag på 13 havsbaserade vindkraftparker i Östersjön*, Pressmeddelande från Försvarsdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-11-04.

⁴⁴ Havs- och Vattenmyndigheten, *Uppdrag att utreda frågor om exklusivitet för anläggande av vindkraftparker i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon*, 2022.

6 Att underlätta tillståndsprocessen

I det här avsnittet diskuteras fördelarna med gemensamma projekt och varför efterfrågan trots fördelarna är låg. Detta visar på varför det är viktigt att underlätta tillståndsprocessen samt sätter fingret på vad som är utmaningen för gemensamma projekt idag. Sedan diskuteras hur ett auktionssystem som föreslås i *Utredningen om havsbaserad vindkraft* och beskrivs i avsnitt 5.1 kan påverka gemensamma projekt i en positiv riktning. Avslutningsvis beskrivs hur den föreslagna kontaktpunkten från avsnitt 4.2.3 därtill kan underlätta tillståndsprocessen för gemensamma projekt.

6.1 Fördelar med gemensamma projekt

Gemensamma projekt är en samarbetsmekanism som kan utformas på flera olika sätt utifrån medlemsländernas behov. Syftet är att öka unionens andel av förnybar energi till en lägre kostnad än om medlemsländerna hade arbetat var och en för sig. Det kan handla om ett projekt som finansieras av ett medlemsland och etableras på ett annat medlemslands territorium med antingen fysisk överföring eller statistisk överföring, för hela eller delar av den producerade elen. Det kan också handla om en offshore-hybrid som kopplar ihop flera vindkraftparker och olika länder. Det finns flera olika fördelar med gemensamma projekt och de beskrivs nedan.

6.1.1 Ökad sammanlänkning

Gemensamma projekt kan fylla flera syften. En viktig aspekt är kostnadseffektiviteten som uppstår när en vindkraftspark etableras i det medlemsland med lägst kostnader. Svensk Vindenergi lyfter bland sina synpunkter upp att en kostnadsfördel är att länderna kan dela på infrastrukturen i stället för att den byggs separat och överdimensioneras. Det minskar också den marina miljöpåverkan. Ett ökat samarbete kring energidistribution mellan länderna kan hjälpa till att bibehålla balansen mellan överskott och underskott. En ökad sammanlänkning mellan länderna stärker även energisäkerheten i Europa.

6.1.2 Möjlighet till finansiering

Gemensamma projekt har möjlighet att ansöka om finansiering inom FSE om de först ansöker och blir godkända för CB RES status och även som PCI projekt för själva infrastrukturen. Under en begränsad tidsperiod finns det till exempel 80 miljoner euro tillgängliga att söka för de CB RES listade projekten. Pengarna kan användas till både förberedande studier och arbeten med projektet⁴⁵. Denna finansiering i form av bidrag kan tänkas mer förmånlig än om pengarna hade behövts lånas med ränta.

Genom EU:s finansieringsmekanism för gemensamma projekt kan projekten även få finansiering från ett annat medlemsland. Som exempel får Luxemburg 80 procent av

⁴⁵ European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, CEF Energy: new CB RES Project List enters into force, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/news-events/news/cef-energy-new-cb-res-project-list-enters-force-2024-10-22_en?etrans=sv&etransnolive=1 (hämtad 2024-11-29)

produktionen under 15 år i form av statistiska överföringar genom de projekt som finansieras i Finland. Finland som upplåter mark får i gengäld ta del av den fysiska energin⁴⁶. En annan potentiell fördel är att det uppstår inhemska arbetstillfällen kring projekten.

6.2 Lågt intresse trots fördelar

Trots flera fördelar med gemensamma projekt finns det få havsbaserade förnybara gemensamma projekt inom EU och ännu inga i Sverige. Eftersom det svenska öppna dörrsystemet baseras på att projektörer ska ta initiativ till nya projekt är det mest sannolikt att ett gemensamt projekt som inkluderar Sverige drivs av privata aktörer genom finansiering från ett annat medlemsland. Utan att veta om det finns en politisk vilja att sälja förnybar energi till ett annat land är det dock svårt för projektörer att uppskatta värdet i att planera sådana projekt. Något att ha i åtanke är dessutom att flera av de fördelarna som diskuterades ovan tillfaller Sverige som land snarare än för projektörerna vilket kan förklara varför intresset bland projektörer lågt. Trots de fördelar som ändå finns för projektörerna kan den låga efterfrågan förklaras med att de inte vet om att möjligheten till gemensamma projekt finns, eller att incitamenten till deltagande är för svaga i förhållande till komplexiteten i tillståndsprocessen.

6.2.1 Information

En fråga som inte undersökts i den här rapporten är om orsaken till det saknade intresset att delta i gemensamma projekt beror på att kunskapen om möjligheten är låg. Därför kan en vidare undersökning vara om informationsinsatser kan öka intresset.

Det har ännu inte hunnit etableras särskilt många gemensamma projekt varken mellan medlemsstater eller mellan medlemsstater och tredjeländer. I Sverige har det inte etablerats några alls. Utöver de grundförutsättningar som finns i artikel 9 finns ingen exakt definition av gemensamma projekt eller några begränsningar. Utöver risken att få hört talas om gemensamma projekt är det möjligtvis också svårt att förstå innebörden av gemensamma projekt. Som exempel på hur detta hanteras arbetar Nederländerna utefter en bred definition i syfte att utforma projekt och sedan lägga fram förslag till kommissionen för att se om de kan rymmas inom gemensamma projekt⁴⁷.

6.3 Behovet av ett systemskifte

Uppdraget handlar om att ge underlag för hur tillståndsprocessen för gemensamma projekt kan underlättas. Gemensamma projekt som ska etableras i Sverige måste precis som alla andra projekt genomgå den svenska tillståndsprocessen. Det här uppdraget har pågått samtidigt som *Utredningen om havsbaserad vindkraft* som också syftar till att underlätta tillståndsgivningen genom en övergång till ett auktionsbaserat tillståndssystem. Slutsatserna i den utredningen är därför ett viktigt underlag i det här uppdraget.

⁴⁶ Valtioneuvosto, Luxemburg stöder solenergiprojekt i Finland med 40 miljoner euro via EU-mekanismen, 2023. <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1410877/luxemburg-stoder-solenergiprojekt-i-finland-med-40-miljoner-euro-via-eu-mekanismen> (hämtad 2024-11-29)

⁴⁷ Emelie de Wagt, Directie Realisatie Energietransitie Ministerie van Klimaat en Groene Groei, intervju. 2024-11-08.

6.3.1 Ökad förutsägbarhet

En tillståndsprocess som drar ut på tiden kan drabba det enskilda projektet negativt med tanke på de resurser som läggs ned på tillståndsprocessen. Det kan bli extra kostsamt om avtal ingåtts med extern utländsk aktör om tidplanen inte hålls och avtalet inte uppfylls. En avgörande förutsättning för gemensamma projekt är att den nationella processen för tillstånd för havsbaserade vindkraftsprojekt är tydlig och förutsägbar. Även om en projektör kan vända sig till regeringen och be om att få ett samarbete tillstyrkt ges inga förhandsbesked om utfallet i tillståndsprocessen. Övergången till ett auktionssystem ökar förutsägbarheten i tillståndsgivningen eftersom viktiga intresseavvägningar redan är gjorda liksom en första strategisk miljöbedömning. Det kan även ställas villkor på projektören som innefattar de samexistenslösningar eller anpassningar som krävs för att projektet ska gå att genomföra. På så sätt blir det också tryggare att ingå de avtal som krävs i gemensamma projekt.

6.3.2 Övergång till nytt system underlättar samarbete

Sverige är idag medlem i samarbetsorganisationerna GNSBI och BEMIP vilka beskrivs i stycke 3.3. Sveriges roll inom organisationerna kan bli tydligare om det sker en övergång till ett auktionssystem. En sådan övergång innebär att den statliga planeringen ökar vilket underlättar för Sverige att delta i regional planering på havsbassängsnivå tillsammans med de andra länderna. Det förbättrar förutsättningarna för att samordna den nationella planen med övriga länder i samarbetet.

Förutom själva planeringen av hur de anvisade parkerna ska förhålla sig till andra länders havsplaner kan Sverige dessutom sätta upp gemensamma auktioner tillsammans med andra medlemsländer för att skapa gemensamma projekt.

6.4 Behovet av en kontaktpunkt

I avsnitt 4.2.3 gavs förslag på hur en kontaktpunkt för gemensamma projekt kan utformas rent praktiskt. Här diskuteras mer ingående vilka funktioner den kan fylla för gemensamma projekt utifrån de behov av som identifierats.

6.4.1 Tydliggörande informationskälla

En kontaktpunkt skulle kunna samla den information som krävs för att underlätta förståelsen av gemensamma projekt. Denna rapport kan bidra med en första kunskaps-sammanställning. Den kan även ligga till grund för spridning av information samt visa på hur gemensamma projekt kan genomföras i praktiken.

En sammanställd lista över befintliga gemensamma projekt kan utöka förståelsen för vad som ryms inom gemensamma projekt. Eftersom kommissionen har en övergripande bild av gemensamma projekt inom EU borde ansvaret för att tillhandahålla en sådan lista ligga på kommissionen. Kommissionen sammanställer dessutom liknande listor över CB RES projekt och PCI projekt. En kombinerad lista som även inkluderar gemensamma projekt skulle öka förståelsen för skillnader projekten emellan. Det vore även relevant att hänvisa till den listan från kontaktpunkten.

6.4.2 Relevansen i ett nytt system

I ett auktionsbaserat system blir det mer naturligt för staten att initiera gemensamma projekt. Kontaktpunkten kan dock fortfarande fylla en funktion om projektörer eller andra medlemsländer ser möjligheter till samarbete med Sverige. Den kan också behålla sin funktion att tillhandahålla information om gemensamma projekt. Kontaktpunkten bör då finnas på den tillsatta auktionsmyndigheten.

7 Slutsatser

Gemensamma projekt är ett sätt för medlemsländerna i EU att nå unionsmålet om andelen förnybar energi till en lägre kostnad. Havsbaserade gemensamma projekt som utförs i Sverige måste gå igenom samma tillståndprocess som andra projekt. Tillståndprocessen för havsbaserad vindkraft utgår från ett marknadsbaserat öppen dörr-system där projektörerna själva undersöker områden och sedan söker de olika tillstånd som krävs. Eftersom utfallet i tillståndsgivningen har låg förutsägbarhet blir det svårt för aktörerna som ska bedriva de gemensamma projekten att skriva avtal. Tillståndprocessen för gemensamma projekt underlättas av förslagen om ett auktionsbaserat system som lämnas i *Utredningen om havsbaserad vindkraft*.

I ett auktionssystem blir processen för projektörerna *mindre komplex* eftersom det utgår från en statlig planering vilket innebär att de tillstånd som behöver sökas vid vunnna auktion är mer förutsägbara. Förutsägbarheten i tillståndprocessen gör att det blir tryggare för involverade aktörer i gemensamma projekt att skriva avtal. En sådan planering underlättar även för staten att initiera gemensamma projekt.

Effektiviteten ökar eftersom områdena väljs ut på förhand av regeringen och där olika intressen och behov beaktas. I stället för som idag där flera projektörer kan undersöka samma platser och intressekonflikter behöver lösas från fall till fall. Även kumulativa effekter kan tas hänsyn till redan i ett tidigt skede tack vare att planeringen görs helhetsmässigt och inte varje projekt för sig.

I uppdraget tolkas insyn i tillståndprocessen som att den som ansöker om tillstånd vet vad som krävs för att göra en komplett ansökan. I ett auktionssystem *ökar insynen* eftersom beredningen av områdena sker hos auktionsmyndigheten som håller informationen om tillståndprocessen samlad på ett och samma ställe. Eftersom denna rapport utgör en kunskapsmanställning bidrar den också till ökad insyn i tillståndprocessen för gemensamma projekt. Insynen kan ytterligare öka om en kontaktpunkt för gemensamma projekt synliggör möjligheten att delta i gemensamma projekt och redovisar goda exempel. Kontaktpunkten kan placeras i första hand på Regeringskansliet och i andra hand på Energimyndigheten. Om vi i framtiden går över till ett auktionssystem kan kontaktpunkten placeras på den tillsatta auktionsmyndigheten.

Referenser

Commission Delegated Regulation (EU) 2022/342 of December 2021 supplementing Regulation (EU) 2021/1153 of the European Parliament and of the Council with regard to the specific selection criteria and the details of the process for selecting cross-border projects in the field of renewable energy.

ELWIND. ELWIND is a joint Estonian-Latvian state-run cross-border offshore wind project in the Baltic Sea. <https://elwindoffshore.eu/elwind/#elwind-et> (hämtad 2024-09-11)

Energinet, 50hertz. BORNHOLM ENERGY ISLAND. <https://bornholmenergyisland.eu/en/> (hämtad 2024-09-11)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001, av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning) (Text av betydelse för EES.)

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413, av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/869 av den 30 maj 2022 om riktlinjer för transeuropeisk energiinfrastruktur, om ändring av förordningarna (EG) nr 715/2009, (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 och direktiven 2009/73/EG och (EU) 2019/944, och om upphävande av förordning (EU) nr 347/2013.

European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency. ANNEX 3 Written declaration of the participating countries, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/2024-4th-call-cross-border-renewable-energy-cb-res-projects-application-process-cb-res-status_en (hämtad 2024-09-24)

European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, CEF Energy: new CB RES Project List enters into force, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/news-events/news/cef-energy-new-cb-res-project-list-enters-force-2024-10-22_en?etrans=sv&etransolive=1 (hämtad 2024-11-29)

European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency. CEF Energy: three new projects obtain the status to join the CB RES list, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/news-events/news/cef-energy-three-new-projects-obtain-status-join-cb-res-list-2024-07-24_en (hämtad 2024-09-11)

European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency. 2024 - 4th Call for Cross-Border Renewable Energy (CB RES) projects - Application process for CB RES status, 2024. https://cinea.ec.europa.eu/2024-4th-call-cross-border-renewable-energy-cb-res-projects-application-process-cb-res-status_en?prefLang=sv (hämtad 2024-0-11)

European Commission. About the Connecting Europe Facility. https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility/about-connecting-europe-facility_en (hämtad 2024-09-11)

European Commission, Baltic Energy Market Interconnection Plan, 2024. https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/high-level-groups/baltic-energy-market-interconnection-plan_en (hämtad 2024-09-12)

European Commission, Commission welcomes commitment by Finland and Luxembourg Renewable Energy Financing Mechanism, 2023. https://energy.ec.europa.eu/news/commission-welcomes-commitment-finland-and-luxembourg-renewable-energy-financing-mechanism-2023-02-27_en (hämtad 2024-09-27)

European Commission, EU renewable energy financing mechanism – first tender oversubscribed, 2023. https://energy.ec.europa.eu/news/eu-renewable-energy-financing-mechanism-first-tender-oversubscribed-2023-09-29_en?prefLang=sv&etrans=sv (hämtad 2024-09-27)

European Commission, EU:s finansieringsmekanism för förnybar energi, 2024. https://energy.ec.europa.eu/topics/renewable-energy/financing/eu-renewable-energy-financing-mechanism_en?prefLang=sv&etrans=sv (hämtad 2024-09-27)

European Commission, Funding for Projects of Common Interest. https://energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/projects-common-interest-and-projects-mutual-interest/funding-projects-common-interest_en?prefLang=sv (hämtad 2024-09-26)

European Commission, 2023 Call for Cross-Border Renewable Energy (CB RES) projects - Application process for CB RES status. https://cinea.ec.europa.eu/2023-call-cross-border-renewable-energy-cb-res-projects-application-process-cb-res-status_en#what-type-of-projects-do-we-expect (hämtad 2024-09-26)

European MSP Platform & European Commission, Establishment of the Greater North Sea Basin Initiative (GNSBI), 2023. <https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/news/establishment-greater-north-sea-basin-initiative-gnsbi> (hämtad 2024-11-12)

Europeiska kommissionen, Vägledning om kostnads-nyttofördelning i gränsöverskridande samarbetsprojekt inom förnybar energi, *Europeiska unionens officiella tidning*, (2022/C 495/01).

Finansiering av gemensamma projekt, ER 2013:28. Eskilstuna: Statens energimyndighet, 2013.

Förslag på lämpliga energiutvinningsområden för havsplanerna, ER 2023:12. Eskilstuna: Statens energimyndighet, 2023.

Havs- och Vattenmyndigheten, *Uppdrag att utreda frågor om exklusivitet för anläggande av vindkraftparker i allmänt vatten och i Sveriges ekonomiska zon*, dnr 01393-2022, 2022.

KN2024/00362, *Sveriges uppdaterade nationella energi- och klimatplan för 2021–2030*.

KN2024/01377, *Uppdrag att ta fram underlag för genomförande av delar av det reviderade direktivet om förnybar energi*.

Le Gouvernement du Grand_Duché De Luxembourg, Luxembourg's integrated national energy and climate plan for 2021-2030. https://energy.ec.europa.eu/system/files/2020-07/lu_final_necp_main_en_0.pdf (hämtad 2024-09-30)

Naturvårdsverket, Miljöbedömning gränsöverskridande verksamhet, 2023. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomning-gransoverskridande-verksamhet/> (hämtad 2024-09-24)

Naturvårdsverket, Natura 2000-områden för verksamhetsutövare, 2023. <https://test.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/branscher-och-verksamheter/natura-2000-omraden-for-verksamhetsutovare/lagstiftning-och-miljokonsekvensbeskrivningen/> (hämtad 2024-09-24)

Naturvårdsverket, Vägledning om förhållandet mellan prövning av tillstånd och dispens från artskyddet, 2023. <https://www.naturvardsverket.se/4ace46/contentassets/eefe64c8cec24102a4c27c133eb29beb/forhallandet-mellan-provning-av-tillstand-och-dispens-fran-artskyddet.pdf> (hämtad 2024-09-30)

Praktiskt genomförande av gemensamma projekt för havsbaserad vindkraft, ER 2013:26, Eskilstuna: Statens energimyndighet, 2013.

Promemoria KN2024/00770, *Frågor och svar med anledning av att Sverige lämnar NSEC*.

Regeringskansliet, *Avslag på 13 havsbaserade vindkraftparker i Östersjön*, Pressmeddelande från Förvarsdepartementet, Klimat- och näringslivsdepartementet, 2024-11-04. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/11/avslag-pa-13-havsbaserade-vindkraftparker-i-ostersjon/> (hämtad 2024-11-20)

Rätt frågor på regeringens bord, SOU 2024:11. Stockholm: Statens offentliga utredningar, 2024.

SFS 2017:1272, *Lag om Sveriges sjöterritorium och maritima zoner*.

SFS 2021:757, *Förordning om tidsfrister och kontaktpunkt för vissa ärenden som gäller tillförsel av förnybar energi*.

Sveriges Geologiska Undersökning, *Kontinentalsockellagen*, 2023. <https://www.sgu.se/samhallsplanering/marin-miljo/kontinentalsockellagen/> (hämtad 2024-09-24)

Utilitas, *Saare-Liivi offshore wind farm*. <https://saareliivituulepark.ee/en/> (hämtad 2024-11-19)

Valtioneuvosto, *Luxemburg stöder solenergiprojekt i Finland med 40 miljoner euro via EU-mekanismen*, 2023. <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1410877/luxemburg-stoder-solenergiprojekt-i-finland-med-40-miljoner-euro-via-eu-mekanismen> (hämtad 2024-11-29)

Hållbar energi för alla

Energimyndighetens uppdrag är att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet i energisystem, som är hållbara och kostnadseffektiva med en låg påverkan på hälsa, miljö och klimat.

Vi bidrar med fakta, kunskap och analyser om tillförsel och användning av energi i samhället, och arbetar för en trygg energiförsörjning.

Forskning om framtidens energisystem och teknik får stöd av oss. Vi stöttar också affärsutveckling som gör det möjligt att kommersialisera innovationer och ny teknik, och ser till att goda lösningar kan exporteras.

Vi ansvarar för Sveriges officiella statistik på energiområdet, och hanterar stödsystem så som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Dessutom deltar vi i internationella klimatsamarbeten, och förmedlar fakta om effektivare energianvändning till hushåll, företag och myndigheter.

Energimyndigheten är också beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet inom energiområdet.



Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna

Telefon 016-544 20 00

E-post registrator@energimyndigheten.se

energimyndigheten.se